

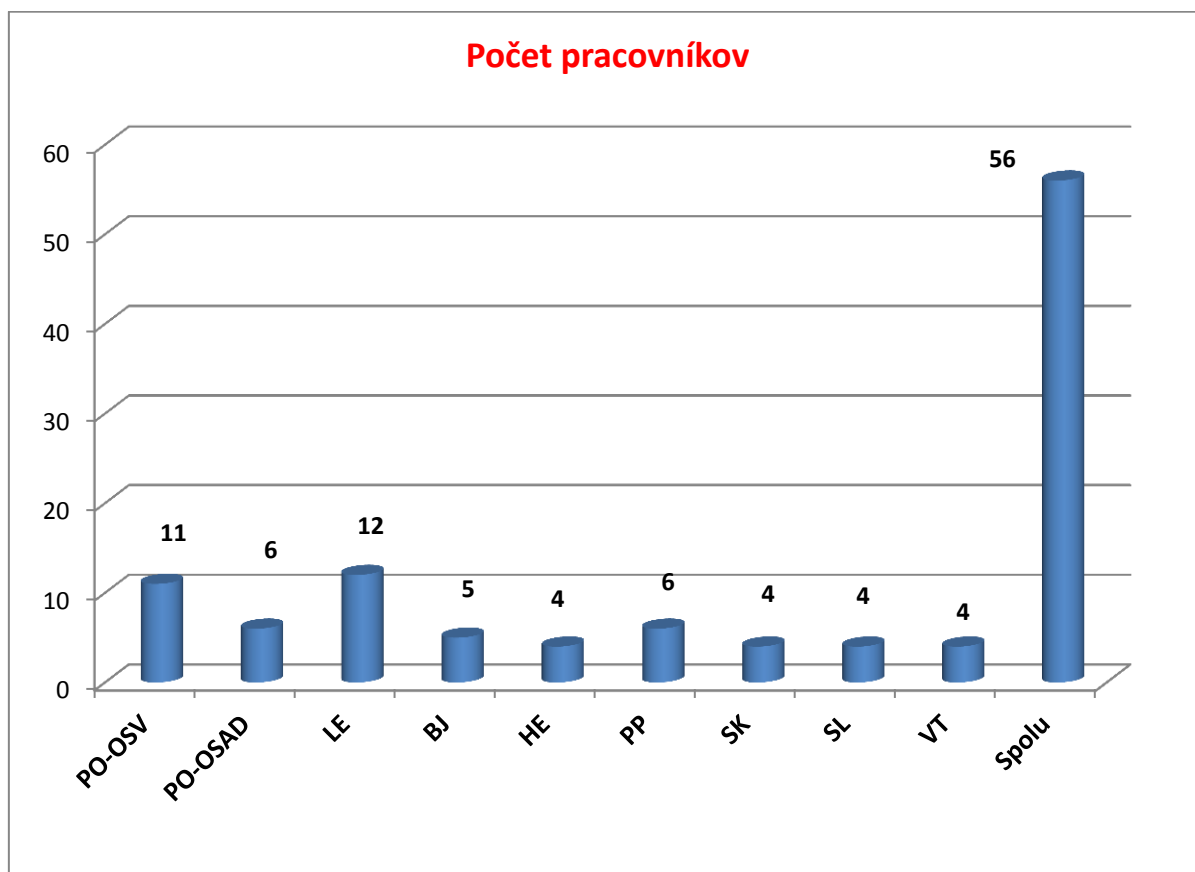
SPRÁVA O ČINNOSTI ŠTÁTNEHO ARCHÍVU V PREŠOVE ZA ROK 2016

A. PERSONÁLNY STAV

1. Systemizované zamestnanecké miesta

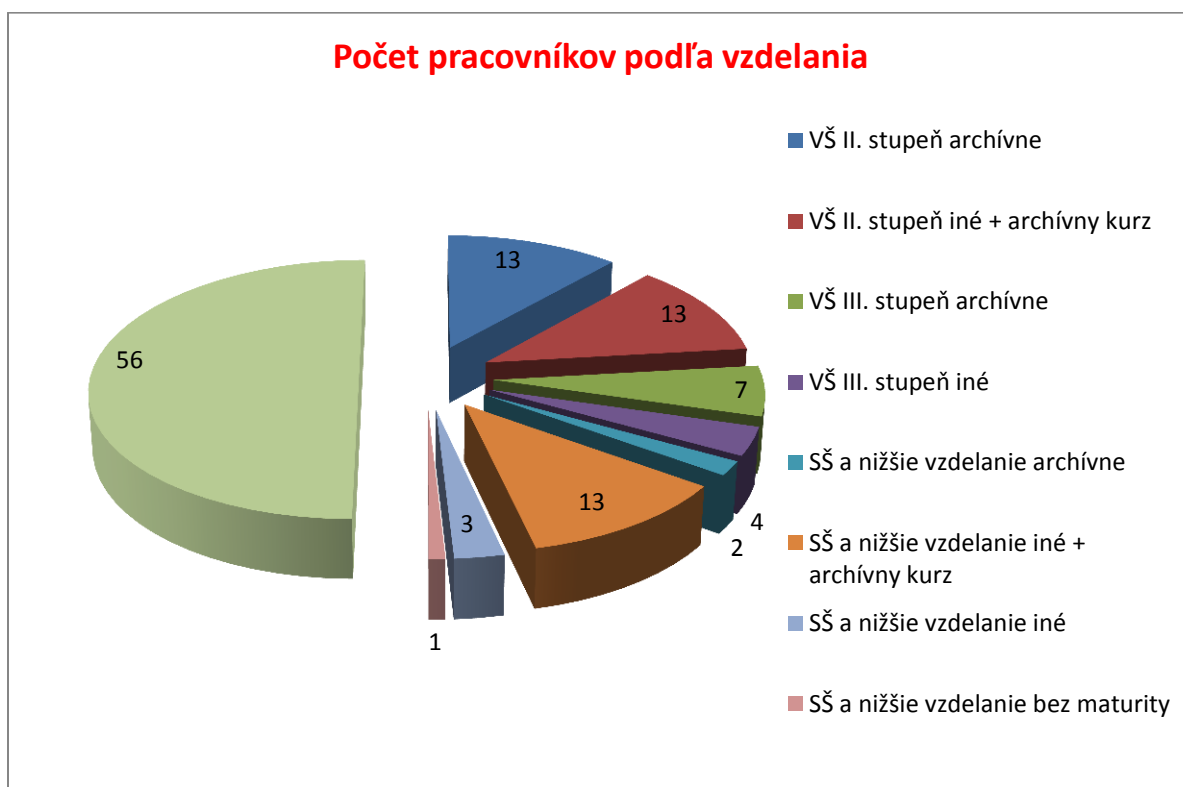
V Štátnom archíve v Prešove bolo v roku 2016 systemizovaných 56 zamestnaneckých miest, z nich bolo 48 štátnozamestnaneckých miest v stálej štátnej službe, 3 miesta v dočasnej štátnej službe a 5 miest vo verejnom záujme. V priebehu roka sa uskutočnilo niekoľko personálnych zmien, ktoré sú vysvetlené v komentári k výkazu práce za rok 2016.

Graf 1 – Počet pracovníkov v Štátnom archíve v Prešove

Jednotlivé pracovné miesta boli obsadené zamestnancami s nasledujúcou odbornou kvalifikáciou:

Graf 2 – Vzdelanostná úroveň zamestnancov

B. ROZPIS PRACOVNÝCH DNÍ NA PLNENIE ÚLOH VO VYKAZOVANOM ROKU

V roku 2016 odpracovalo 56 pracovníkov archívu celkom 11532 pracovných dní.

Tabuľka 1 – Rozpis čerpania pracovných dní v jednotlivých kapitolách odborných činností

<i>Kapitoly</i>	<i>Počet dní</i>
Predarchívna starostlivosť	1821
Evidencia archívneho dedičstva SR	624
Ochrana archívnych dokumentov	1998
Filmotéka	0
Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov	1623
Prístup k archívnym dokumentom	2992
Príručná odborná archívna knižnica	196
Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť	363
Organizačná a riadiaca práca, vzdelávanie, ekonomické a administratívne práce	1915
Spolu	11532

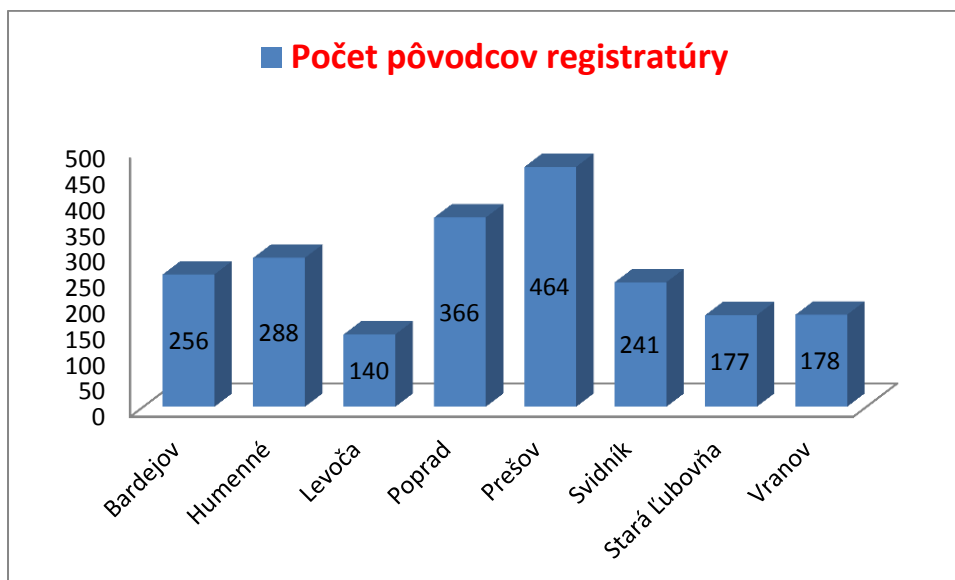
1. Predarchívna starostlivosť

Na úseku predarchívnej starostlivosti bol prehodnotený počet pôvodcov registratúr a archívov a tieto údaje boli aktualizované v Informačnom systéme Elektronický archív MV SR – ISEA. V roku 2016 štátny archív evidoval 2110 pôvodcov registratúry.

Pracovníci archívu poskytli rôznym subjektom množstvo konzultácií, metodických inštrukcií a školení v súvislosti s prípravou nových registratúrnych poriadkov a plánov a k

predarchívnej starostlivosti na úseku správy registratúry. Posúdili a po príslušných úpravách schválili 1680 registratúrnych poriadkov a plánov. Vykonali štátny odborný dozor v 37 registratúrnych strediskách, prevažne v orgánoch verejnej správy. Z predložených 485 návrhov na vyradenie registratúrnych záznamov posúdili a schválili 485. Následne archív prevzal do úschovy 600,83 bežných metrov archívnych dokumentov, z toho 600,715 bm po vyradovacom konaní.

Graf 3 – Počet pôvodcov registratúry

2. Evidencia archívneho dedičstva SR

Štátny archív v Prešove spolu so svojimi pracoviskami v súčasnosti spravuje 5150 archívnych fondov v rozsahu 19932,195 bm. Archív prevzal 0,110 bm archívnych dokumentov. Úbytok predstavoval 73,780 bm archívnych dokumentov po vnútornom vyradovaní.

V roku 2016 prebiehala delimitácia archívnych fondov medzi Štátnym archívom v Prešove a jeho pracoviskami a medzi Štátnym archívom v Košiciach. Na základe rozhodnutia delimitačnej komisie delimitoval Štátny archív v Prešove do územne príslušných pracovísk a Štátneho archívu v Košiciach 4 archívne fondy v celkovom rozsahu 4,800 bm. Delimitácie budú pokračovať aj v roku 2017.

3. Ochrana archívnych dokumentov

Štátny archív v Prešove sídli v dvoch budovách, v prenajatých priestoroch na ulici Slovenskej 40 a vo vlastnej budove na ulici Slanskej 31 v Prešove – Nižnej Šebastovej.

Depoty na ulici Slovenskej 40 sú vybavené kovovými regálmi, ktoré sú veľmi zastaralé. Problémom archívu je vysoká vlhkosť, pretože pod budovou sú pivnice, v ktorých je voda. Zvýšená vlhkosť priestorov spôsobila tvorbu plesní, ktoré zhoršili fyzický stav archívnych dokumentov. Z tohto dôvodu bolo potrebné vynaložiť väčšiu starostlivosť o presušovanie, povrchovú dezinfekciu a manuálnu očistu priestorov a dokumentov. Priestory boli pravidelne odvetrávané a takmer denne bola vlhkosť znižovaná odvlhčovačmi.

Budova na ulici Slanskej 31 v Prešove – Nižnej Šebastovej bola postavená v 17. storočí ako františkánsky kláštor. Po rozsiahlej rekonštrukcii sa v roku 1993 stala sídlom Štátneho archívu v Prešove. Na budove sú už nutné rôzne rekonštrukčné úpravy, napr. výmena okien, izolácia stien, nové elektrické rozvody. Budova už nepostačuje ani priestorovo, úložné kapacity pre ďalší archívny materiál sú vyčerpané. Aj tu je problémom vysoká vlhkosť v depotoch na prízemí, ktorá spôsobila tvorbu plesní a zhoršenie fyzického stavu archívnych dokumentov. Vďaka pravidelnej starostlivosti, výmene poškodených archívnych škatúl, častému vetraniu a používaniu odvlhčovačov vzduchu zn. Flipperdy sa podarilo plesnivenie materiálu zastaviť. Proti škodcom sa pravidelne prevádza deratizácia priestorov archívu. Objekty sú proti vlámaniu zabezpečené elektronickým signalizačným zariadením, prepojeným na Obvodné oddelenie Policajného zboru v Prešove.

Špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči sídli v troch budovách, ktoré patria k chráneným objektom v mestskej pamiatkovej rezervácii v Levoči zaradenej do Zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Je v nich inštalovaná protipožiarna signalizácia (EPS). Budovy na Námestí Majstra Pavla č. 60-61 sú tiež chránené proti vlámaniu bezpečnostnou signalizáciou (EVS). V roku 2016 sa na streche budovy č. 60 vymenila časť strešnej krytiny.

Pracovisko Archív Bardejov sídli v samostatnej účelovej budove, ktorá pozostáva z administratívnej a depotnej časti. Celková úložná kapacita budovy je 4 870 bm, čo za daného stavu predstavuje rezervu pre prísun ďalšieho archívneho materiálu. V depotoch je primeraný klimatický režim. V dvoch depotoch boli umiestnené odvlhčovače vzduchu. V budove je nainštalovaná elektronická požiarna signalizácia typu SCHRACK. Chýba však priame napojenie na signalizačný pult hasičského útvaru. Proti vlámaniu je budova zabezpečená elektronickým signalizačným zariadením s priamym napojením na Okresné riaditeľstvo Policajného zboru v Bardejove.

Pracovisko Archív Humenné sídli v prenajatých priestoroch mesta. Stav budovy je veľmi zlý. Vykurovanie sa nedá dostatočne zabezpečiť, nakoľko je tu zastaralá elektroinštalácia, staré okná, strecha, ktorá zateká. Havarijný stav budovy je potrebné riešiť v roku 2017 s Centrom podpory v Prešove a Mestským úradom v Humennom.

Pracovisko Archív Poprad sídli v dvoch meštianskych domoch zo 17. a 18. storočia, ktoré sa nachádzajú v mestskej pamiatkovej rezervácii v Spišskej Sobote. Budovy boli zrekonštruované pre účely archívu a odovzdané do užívania v roku 1995. Nachádzajú sa tu štyri pracovne, bádateľňa, knižnica, prednášková sála pre 60 osôb, ktorá slúži aj ako výstavná miestnosť, malá zasadačka pre 20 osôb a 12 depotov. Archív má vlastnú plynovú kotolňu, v ktorej boli v roku 2010 vymenené plynové kotly. Časť archívnych dokumentov v rozsahu 370 bm bola uložená aj v depozitári v bývalých kasárňach – priestoroch Gymnázia Dominika Tatarku v Poprade. V roku 2016 boli tieto dokumenty s pomocou zamestnancov všetkých pracovísk Štátneho archívu v Prešove presťahované do nových priestorov v budove Okresného úradu v Poprade.

Pracovisko Archív Svidník sídli v účelovej budove, ktorá bola odovzdaná archívu do užívania v roku 1981 a rekonštruovaná v rokoch 2006 – 2007. Budova vrátane oploteného pozemku je vlastníctvom Ministerstva vnútra SR. V súčasnosti je materiálne vybavenie archívu vyhovujúce. V roku 2016 bol opravený plot, dažďové zvodny a strop na schodisku. Budova má plastové okná, vlastnú plynovú kotolňu, teplovodné rozvody a radiátory, interiérové vybavenie je vyhovujúce.

Pracovisko Archív Stará Ľubovňa sídli v prenajatých priestoroch mesta. Zmluva o prenájme budovy archívu s mestom Stará Ľubovňa je vo výpovedi a predĺžená na ďalšie obdobie, do ukončenia opráv náhradných priestorov. Nové voľné priestory na ulici Prešovskej 3 boli po posúdení odborníkom na archívne stavby vyhodnotené ako vhodné pre archív. Po stavebných úpravách by sa mal archív v roku 2017 sťahovať do týchto priestorov.

Pracovisko Archív Vranov nad Topľou sídli v účelovej budove, ktorá bola zrekonštruovaná v roku 1996. Dva depoty sú vybavené mobilným regálovým systémom, tretí depot je vybavený stacionárnymi regálmi. Kapacita depotov je postačujúca na niekoľko desaťročí.

Mikrosnímkovanie, fotografovanie a digitalizácia archívnych dokumentov

Vo fotolaboratóriu archívu sa práce sústredili na mikrofilmovanie, systematickú digitalizáciu a objednávky digitálnych snímok archívnych dokumentov. Na úseku mikrofilmovania sa vyhotovilo 4390 políčok kópií archívnych dokumentov z fondu Spišské biskupstvo, kanonické vizitácie a iné. Pokračovalo sa aj v systematickom digitalizovaní kníh, listín a pečatí.

Konzervovanie a reštaurovanie archívnych dokumentov

Reštaurátorská dielňa v špecializovanom pracovisku Spišský archív v Levoči vykonávala práce pre Štátne archívy v Prešove a Košiciach a ich pracoviská. Reštaurátorské zásahy (väzba a fólie) sa realizovali pri 10 knihách (10 väzieb/1762 fólií, vyrobili sa 2 puzdrá), 5 pergamenových listinách (5 fólií, 1 puzdro), 56 papierových archívnych dokumentoch – listinách, listoch a spisoch (144 fólií, vyrobilo sa 6 puzdier) a 1 mape (1 fólio). Pre archív sa zreštaurovalo 6 zväzkov kníh zo 16. -19. storočia (z fondov Magistrát mesta Levoča a Správa majetkov Jasovského Prepoštvstva), 3 pergamenové listiny zo 14. a 15. storočia (z fondov Súkromný archív Spišskej Kapituly a Magistrát mesta Spišské Podhradie), 56 papierových archívnych dokumentov (144 fólií) zo 14. – 19. storočia (fondy Magistrát mesta Levoča, Magistrát mesta Gelnica, Magistrát mesta Spišské Podhradie, Súkromný archív Spišskej Kapituly, Andráši Betliar, Spišská župa a Andráši Krásna Hôrka) a 1 mapa z 19. storočia zo Zbierky máp a plánov. Pre pracovisko Archív Poprad sa zreštaurovala 1 kniha zo 17. – 18. storočia (fond Magistrát mesta Kežmarok) a 1 pergamenová listina z roku 1649 (fond Magistrát mesta Ľubica). Pre pracovisko Archív Bardejov bola zreštaurovaná 1 kniha z roku 1579 (fond Magistrát mesta Bardejov) a 1 pergamenová listina z roku 1453 (z fondu Magistrát mesta Bardejov). Pre Štátny archív v Košiciach sa reštaurovala 1 cirkevná matrika z rokov 1866 – 1936 a pre pracovisko Archív Rožňava tiež 1 kniha zo 16. – 18. storočia (fond Magistrát mesta Rožňava).

Kníhviazačské práce sa týkali zviazania inventárov, kníh a časopisov pre archív i pracovisko Archív Poprad.

Okrem riešenia problémov s budovami sme sceľovali, sťahovali, škatuľovali a štítkovali. Sceľovali sme archívny materiál, vrátane sťahovania popradského archívu z budovy kasární do budovy Okresného úradu v Poprade. Vymenili sme staršie a opotrebované škatule a označili štítkami.

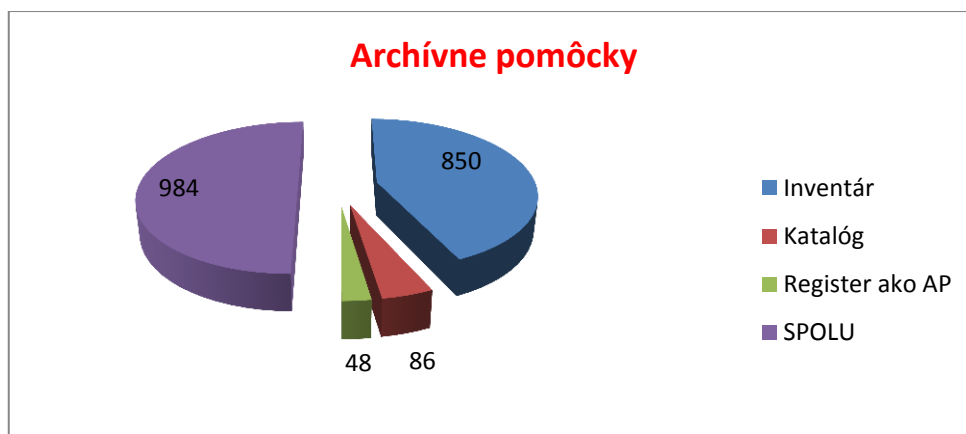
4. Filmotéka

Štátny archív v Prešove a špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči vedú v evidencii 2302 kusov mikrofilmov konzervačných kópií a 860 kusov mikrofilmov študijných kópií. Ide o Zbierku cirkevných matrík a materiály sčítania ľudu z roku 1869 z fondov Šarišskej a Spišskej župy.

5. Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Z celkového množstva 20518,475 bm archívnych dokumentov má archív k 31. 12. 2016 verejnosti sprístupnených 19490,135 bm archívnych dokumentov formou archívnych pomôcok (48 registrov, 850 inventárov, 86 katalógov). Nespracovaných je 1028,34 bm archívnych dokumentov, čo predstavuje 5,01 % z celkového množstva archívnych dokumentov uložených v archíve.

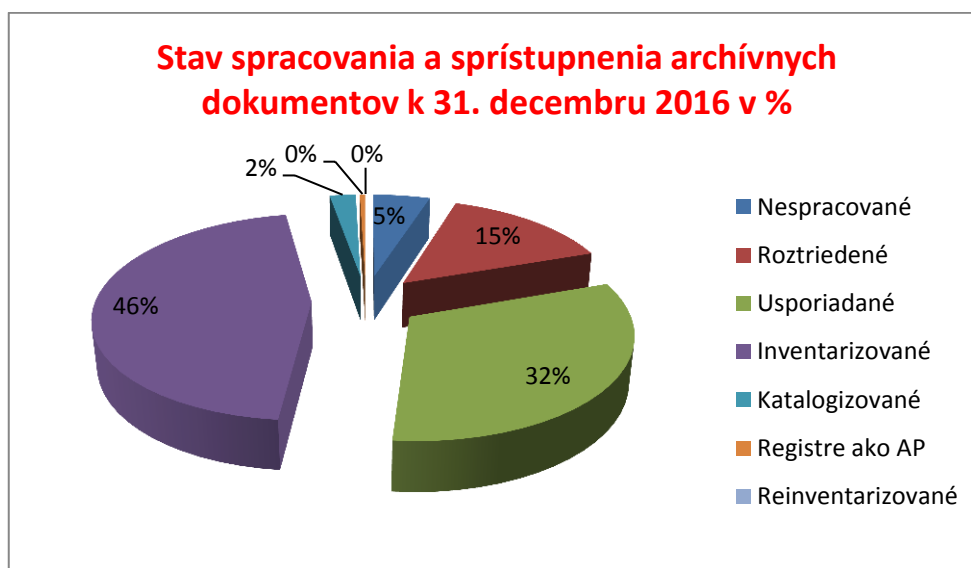
Graf 4 – Počet archívnych pomôcok

Tabuľka 2 – Stav spracovania a sprístupnenia archívnych dokumentov k 31. 12. 2016

roztriedené		usporiadané		inventarizované		katalogizované		registre ako AP		Celkové množstvo AD v bm
bm	%	bm	%	bm	%	bm	%	bm	%	
3017,21	14,70	6525,87	31,80	9378,77	45,71	470,53	2,29	97,76	0,47	20518,475

Graf 5 – Stav spracovania a sprístupnenia archívnych dokumentov k 31. 12. 2016

Programy spoločnosti Bach systém sa prestali používať, dlhodobo sa technicky pripravuje aplikovanie IS Elektronický archív do používania v sekcii Archívne pomôcky.

V roku 2016 bolo usporiadaných, inventarizovaných a katalogizovaných 361,12 bm a 1888 kusov archívneho materiálu. Z tohto objemu bolo 39,28 bm roztriedených, 255,69 bm usporiadaných vrátane vnútorného vyrad'ovania, 32,35 bm usporiadaných vrátane vnútorného vyrad'ovania a zároveň inventarizovaných, 5,3 bm inventarizovaných, 1888 kusov bolo katalogizovaných a 28,5 bm bolo reinventarizovaných.

Vypracovaných bolo 9 projektov k novým archívnym pomôckam, z nich sedem bolo schválených a dva čakajú na schválenie. Sedem z uvedených projektov bolo realizovaných aj začatím tvorby archívnej pomôcky – inventára. Dokončené boli tri inventáre k archívnym fondom Miestny národný výbor v Bijacovciach, Miestny národný výbor v Jablonove a Miestny národný výbor v Studenci. V prípade sprístupnenia fondov Obvodný úrad životného prostredia v Prešove a vo Vranove nad Topľou došlo zatiaľ len k usporiadaniu fondu. Inventár k archívnemu fondu Obvodný úrad životného prostredia v Sabinove je pred dokončením. Archívny fond Mestský národný výbor v Stropkove (1945-1990) je inventarizovaný iba čiastočne.

Pokračovalo sa aj v tvorbe iných pomôcok. Katalogizovali sa listiny z fondu Magistrát mesta Kežmarok, inventarizovali sa fondy Okresný národný výbor v Poprade, odbor PVLH; Okresný národný výbor v Humennom, odbor organizačný; Základné školy v okrese Vranov nad Topľou; katalogizovala sa Zbierka tlačív, plagátov a letákov (Spišský archív Levoči). Na schválenie Odboru archív a registratúr boli zaslané inventáre fondov Slúžnovský úrad v Spišskej Starej Vsi a Miestny národný výbor v Spišskom Hrhove. V roku 2016 prebehla aj reinventarizácia fondu Okresný národný výbor v Starej Ľubovni, ktorá je ukončená na dve tretiny.

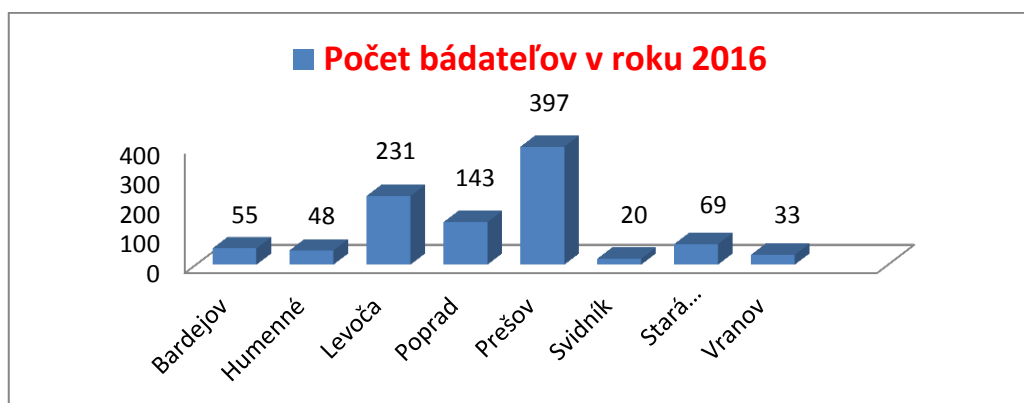
Časť dní bola venovaná roztriedeniu a usporiadaniu vybraných archívnych fondov, ktoré boli k tomuto typu sprístupnenia naplánované (Magistrát Levoča, Jasovské prepošstvo a i.), príp. boli dislokované z iných budov (Poprad), alebo prevzaté archívom v preberacom konaní.

Dokončené archívne pomôcky čaká schválenie a prepis v ISEA. Na prepis v aplikácii ISEA po jej zavedení čakajú napr. aj inventáre fondov Rod Berzevici; Šarišská župa, súdne písomnosti; Okresný národný výbor v Humennom, finančný odbor; Pracovná skupina pre pozemkovú reformu v Humennom.

6. Prístup k archívnym dokumentom

V roku 2016 navštívilo archív a jeho pracoviská 996 bádateľov, z nich bolo 77 zahraničných. Zaznamenali sme 2801 bádateľských návštev. Bádatelia sa venovali najmä výskumu regionálnych dejín, dejín Holocaustu a genealogickému výskumu.

Graf 6 – Počet bádateľov v roku 2016

Prístup k archívnym dokumentom na základe písomnej žiadosti sa týkal prevažne vyhotovovania matričných výpisov, kópií dokladov o vzdelaní, genealogických rešerší, vyhľadávania dokumentov k reštitučným nárokom, dedičským konaniam a pod.

Pracovníci archívu vybavili 2759 písomných žiadostí v správnej agende a vyhotovili 3409 výpisov, odpisov, potvrdení a kópií archívnych dokumentov. Ich počet každý rok stúpa. Vypracovali 129 rešerší z archívnych dokumentov, predovšetkým genealogických, v rámci ktorých vydali 39 výpisov, odpisov, potvrdení a kópií archívnych dokumentov.

Archív vybral poplatky vo výške 9728,95 €, z toho správne poplatky predstavovali 5058,5 € a poplatky vybrané za služby archívu predstavovali 4670,45 €.

7. Príručná odborná archívna knižnica

K 31. decembru 2016 eviduje archív 85020 zväzkov kníh. V roku 2016 sme sa venovali revízií kníh. V tejto činnosti budeme pokračovať aj v roku 2017. Duplikáty kníh boli a budú ponúknuté Štátnym archívom a ich pracoviskám. Väčšinu kníh získal archív darom. Príručnú knižnicu využívali pracovníci archívu.

8. Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

Výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť štátneho archívu bola bohatá. Pracovníci archívu plnili rezortnú výskumnú úlohu o dejinách archívov. Publikovali rôzne monografie, štúdie, články, recenzie, príspevky do tlače, venované najmä regionálnym dejinám. Spolupracovali aj s médiami – s Rozhlasom a televíziou Slovenska a Regionálnou televíziou mesta Poprad.

Štátny archív v Prešove, pracovisko Archív Poprad usporiadal v spolupráci so Spoločnosťou slovenských archívárov, Historickým ústavom Slovenskej akadémie vied, Sekciou archívniectva a pomocných vied historických a Slovenskej historickej spoločnosti pri Slovenskej akadémii vied *20. archívne dni v Slovenskej republike*, ktoré sa konali 24. – 26. mája 2016 v Tatranskej Lomnici. Témou podujatia bola „*Bitka pri Moháči – historický medzník v dejinách strednej Európy (490. výročie)*“.

Pri príležitosti predsedníctva Slovenska v Rade Európskej únie sme pripravili niekoľko tematicky zameraných výstav archívnych dokumentov.

Štátny archív v Prešove, špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči pripravil 9. septembra Deň otvorených dverí spojený s výstavou archívnych dokumentov z 15. – 20. storočia nazvanou „*Kontakty Levoče a Európy (vo svetle dokumentov)*“. Výstava bola verejnosti prístupná do konca decembra roku 2016.

Štátny archív v Prešove, pracovisko Archív Poprad v spolupráci s Mestom Poprad pripravili výstavu archívnych dokumentov k vzájomným vzťahom z archívov krajín Vyšehradskej štvorky nazvanú „*Od Vyšehradu po Vyšehrad*“, ktorej vernisáž sa uskutočnila 14. októbra 2016. Výstava sa stretla s veľkým záujmom verejnosti.

V priebehu mája až septembra sa v Štátnom archíve a jeho pracoviskách konali Dni otvorených dverí, spojené s výstavami k regionálnym dejinám.

Archív a jeho pracoviská navštívilo množstvo exkurzií, najmä žiakov základných, stredných a vysokých škôl za účelom oboznámenia sa s prácou archivára a s možnosťami štúdia v archíve. V archíve a jeho pracoviskách sa konalo viacero zaujímavých prednášok s historickou tematikou.

9. Organizačná a riadiaca práca, vzdelávanie, ekonomické a administratívne práce

Ťažisko organizačnej a riadiacej činnosti riaditeľky archívu, vedúcich pracovísk a oddelení na tomto úseku spočívalo v troch oblastiach. Prvou bola účasť a konzultácie na pravidelných celoslovenských poradách, ako aj pravidelných mesačných poradách riaditeľky s vedúcimi oddelenia a pracovísk jednotlivých archívov. Druhou boli štvrťročné i operatívne porady vedúcich archívu so zamestnancami, kontrola plnenia a vykazovania zadaných úloh v súlade s plánom práce. Treťou boli konzultácie (osobné, telefónom i elektronické) s pracovníkmi Centra podpory v Prešove a Jednotkami podpory s cieľom organizačne zabezpečiť prevádzku archívu po hospodárskej stránke. Počet pracovných dní na túto činnosť oproti minulému roku stúpol.

Na školeniach organizovaných zamestnávateľom sme sa zúčastnili k programu ISEA; k bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci; k požiarnej ochrane; k IS Fabasoftu; k predarchívnej starostlivosti. Viedli sme prax študentov archívniectva a histórie. V spolupráci s Odborom archívov a registratúr sme mali metodický deň k aktuálnym otázkam. Zúčastnili sme sa na mnohých odborných poradách, zasadnutiach odborných komisií, odborných seminároch a pod.

Aj v roku 2016 sme pracovali v úsporných podmienkach, finančné prostriedky boli použité len na základný chod archívu (energie, voda atď.). Vo februári bola ukončená spolupráca s firmou, ktorá zabezpečovala upratovací servis v archíve. Upratovanie bolo riešené v „krízovom režime“ cez Centrum podpory v Prešove (formou dohôd o pracovnej činnosti). Napriek pretrvávajúcemu nedostatku financií je spolupráca s Centrom podpory v Prešove, jeho Jednotkami ako aj ostatnými zamestnancami veľmi dobrá. Ekonomickú činnosť zahŕňovalo aj vyberanie poplatkov za služby archívu a správne poplatky.

V administratívnej agende sme sa venovali výkazu a plánu práce, inventarizácii, objednávkam, ale aj starostlivosti o štyri referentské vozidlá. Referentské vozidlá slúžili napr. pri prevoze archívnych a technických pomôcok v rámci Štátneho archívu v Prešove a jeho pracovísk. Časť administratívnej práce tvorilo aj zadávanie spisov a záznamov do IS Fabasoftu.

Tabuľka 3 – Počet spisov a záznamov podľa útvarov za rok 2016

<i>Štátny archív v Prešove a jeho pracoviská</i>	<i>Počet spisov</i>	<i>Počet záznamov</i>
Štátny archív v Prešove	501	987
ŠAPO OSAD	95	327
ŠAPO OSV	1902	3622
špecializované pracovisko Spišský archív v Levoči	716	1562
pracovisko Archív Bardejov	685	1346
pracovisko Archív Humenné	920	2055
pracovisko Archív Poprad	914	2150
pracovisko Archív Stará Ľubovňa	499	1059
pracovisko Archív Svidník	442	953
pracovisko Archív Vranov nad Topľou	528	1242
Spolu za: ŠTÁTNY ARCHÍV V PREŠOVE	7202	15303

Mgr. Ľubica Kováčová
riaditeľka